

ראיון עם וסרמן אוסקר
8 באוגוסט 1994
תיעוד תולדות חיל הים
מראינת : דניאלה רן.

ש. כיצד הגעת לשירות ימי ?

ת. אני התגייסתי לפי צו שהיה אז והגעתי לקרית מאיר. זה היה הכנס של הגיוס הכללי בארץ אז. עוד לא היה קיים חיל הים. ובקרית מאיר, מהסיבה שפעם התעסקתי בבניין סירות בבית הספר המקצועי ועבדתי בחברה לתיקון אוניות, החליטו שאני מתאים. העבירו אותנו בשלב הראשון, עוד לפני שהיה חיל הים, לבסיס של פלי"ם בסידיני עלי. שם גרנו באוהלים. שם עשו מיון שני. היה שם המפקד בחורצ'יק צעיר שקראו לו אסקימו. שם אמרו : אותכם אנחנו צריכים בחיפה. הגענו לחיפה. עוד לא היה בכלל חיל הים. קיבלנו ברח' העצמאות מלון.

ש. אתה זוכר באיזה חודש זה היה ?

ת. זה היה אחרי כיבוש חיפה. אם לדיוק בבית המלון הזה היינו כשבועיים-שלושה. אחר כך חשבו להקים את חיל הים ולא היה איפוא. אז לקחו אותנו לקרנטינה לפרות בחוף שמן. שם שמו אותנו בלי שום דבר. קיבלנו אוכל ומקלחת ממפעל שמן שהיה לידנו. הם לקחו אותנו תחת חסותם. יותר מאוחר כשהבריטים עמדו לעזוב אז קיבלנו את מחנה בת גלים ואז רק התחיל לקום חיל הים.

ש. מישהו פיקד עליכם או עשיתם משהו ?

ת. אחרי כיבוש חיפה האנגלים עשו סידור כזה : שבכל חיפה אפשר חופשי להסתובב והיה אזור א' שעליו לא רצו לוותר, לשם היה אסור להכניס נשק וזה היה שדרות או"ם עד למטה והנמל. אם בא חייל מהנגב שאז כבר לחמו שם, ותפשו אותו ליד אגד אז החרימו לו את הנשק. אז הסוכנות היהודית או מי שזה היה הם הלכו ושיחדו את הפקידים ואנחנו שהיינו בת גלים קיבלנו פספורטים של ROYAL ENGINEERS שאנחנו עובדים אצל האנגלים והכניסו אותנו לנמל ואנחנו הכשרנו את אוניות המעפילים. זה היה חיל הים שהיה מורכב מאוניות המעפילים, הלנציים של המשטרה והנמל. אני זוכר שהביאו ילדות מהנוער העובד עם פרימוסים, עלו על האוניות האלה ובישלו לנו אוכל.

פירקנו את המיטות של העולים שהיו על האוניות. האוניה הראשונה ששחררו היתה NORTHLAND. אנחנו נתנו לה את השם "אילת". האנגלים הסכימו שבלי לה יוציאו אותה החוצה מהנמל. שמו עליה קפטן אחד, שהיה טיפוס מפוקפק, קפטן חודורוב. הוא לא הבין בכלל מה זה הגנה ומה זה צבא. הוא רצה שיביאו לו כל בוקר כוס חלב ויגידו לו "אי אי סר". העסק לא הסתדר וזה הגיע למצב כזה שבחיל הים היה ... אז הורידו את קפטן חודורוב ו... פיקדו על האוניה.

ש. הוא היה הקפטן אבל תמיד היה גם מפקד האוניה, מי זה היה ?

ת. אני לא זוכר. אני רק זוכר שאפילו תותח לא היה ובנו תותח מעץ ושמו על האוניה הזאת. אחר כך שחררו עוד אוניות.

ש. אתה עבדת עליה או רק הכנת אותה ?

ת. מה שאני עבדתי בחיל הים כל הזמן זה היה בתחזוקה.

ש. לא הפלגת ?

ת. כשתקנו אוניה והיו צריכים לתקן אותה בים אז הפלגתי, אבל בחלק הלוחם אני הייתי רק בתיקונים. אחר כך הייתי בשייטת 5, והסטרים הראשונים שקנינו מהצרפתים היו מעץ, אז טיפלנו בהם. אז התחיל חיל הים. אני זוכר שהיינו צריכים מכוונות לנגרות, אחרי כיבוש יפו ראיתי כתוב על נייר: הנ"ל רשאי ביפו לפרק את כל המכוונות שהוא צריך לחיל הים. עם הפתק הזה נסענו לתל-אביב למלון שיינקין, משם עם אוטו משא ליפו ופירקנו מכוונות ודברים שצריך היה לחיל הים. אני הייתי בעצם על תקן נגר, בונה סירות. פרקנו מהרכוש הנטוש, ממה שכבשו את יפו והביאו להנה.

ש. בנמל יפו, מה שהבריטים השאירו בנמל יפו?

ת. כן. במחרטות, מה שהיו צריכים לקחת לחיפה.

ש. מה עוד אתה זוכר שהבריטים השאירו ביפו?

ת. אני לא יודע, כי לי היה צו להביא רק מה שהיינו צריכים למספנה ולנגריה. אחר כך בבת גלים התארגן חיל הים. התחילו מחסנים.

בשייטת 5 אני הייתי בצריף. היתה שם נגריה וכל מיני תיקונים. האוניה שלא היתה בפעולה הפכה לחדר אוכל. השייטת התחילה אחר כך לפעול. מינו קצינים והסירות האלה יצאו והבסיס היה הרציף בנמל חיפה. בין היתר היה שם אוליבצלה. עוד יותר מעניין שלחיל הים היה בסיס בדרוודה, ליד חולתה עוד היו מים. שלחנו סירות של חיל הים סירות עץ עם מנוע עזר. הסורים היו יורים מלמעלה על קיבוץ חולתה ובתוך הביצות האלה בגובה של מטר ומשהו תיפקד שם חיל הים בשמירה. לילה אחד ב-2 בלילה הוציא אותי מפקד השייטת ואמר ששם איזה סירה התהפכה ויש בה חור ונסענו לקיבוץ חולתה.

ש. נתנו לכם איזה רכב?

ת. כן, של חיל הים. נסענו לקיבוץ חולתה והוצאנו מהקיבוץ כ-20 בחורים שיהפכו את הסירה על הצד שהחור יהיה מחוץ למים ואני עם עוד שני בחורים תיקנו את החור. אחר כך הם שמו את זה בחזרה והמשיכו בתפקידם.

היה אחד שלמה דברת, שהיה אחר כך סרן. הוא עבד בעוגן ואחר כך היה המפקד הישיר שלי. זאת אומרת הנגריה של המספנה של חיל הים. עדיין לא היה אוכל מסודר. במאי האנגלים לא נתנו שם לחיילים להסתובב. אז אנחנו ליד אגד שהיה מזמן הבריטים עבודות ציבוריות. אז שם קיבלנו שני צריפים ושם ישנו. כל הרכוש היה שני רימונים יד ו-2 אקדחים. זה היה מכוסה מתחת למיטה. היתה שם נגריה וכל מיני דברים. זאת ההתחלה. אחר כך חילקו דרגות. היה חדר אוכל בבת גלים. אחר כך היו חיילות והיו מחסנים והעסק התארגן.

ש. אתה עבדת עם ג'ון נוביק?

ת. אני מכיר אותו אישית. כשהביאו את נוביק המפקדה שלו היתה ברח' העצמאות. הוא היה בין הראשונים.

ש. לא עבדת ממש איתו?

ת. לא עבדתי איתו, אבל כשהייתי במספנה ושהיינו צריכים עץ או ... בשביל לסגור חריצים בסירות אז הלכתי לנוביק והוא היה צריך לאשר. היו טופסי תיקון והם עברו את האישור שלו. אחר כך היה שלב ביניים, היה יעקב שיפט והוא היה במספנה. לא היה קשר ישיר. היו נותנים הזמנה במספנה והטופס היה בא לאישור לנוביק וחזרה ואחר כך במטה קיבלו את הדברים. .... הלכו בצורה כזאת. היו פרוטקציונרים. למשל, אני הייתי מנהל הנגריה. פתאום הביאו אחד מבחוץ ואמרו כך: אתה כבר לא המנהל הכללי. הבן-אדם הזה יהיה עכשיו מעליך ואתה תהיה הסגן שלו. הוא במקרה עוד היה בסדר. אחרי כמה חודשים הביאו מישהו לענף עץ בנגריה שהיה

פרוטקציונר בסולל בונה. רב סרן, אז התחילו עניינים. היה חדר אוכל של קצינים ואני ראיתי שכל הקצינים עם הרגליים למטה על העץ והכל שחור. אז שלחתי צבעי ואמרתי כדי שלא ילכלכו. חזרתי למספנה והתחיל סיפור : מי נתן לך את הזכות ולמה אתה החלטת ? זה כמו שהיום במפעלים שלמעלה לא מבינים ועם אלה שלמטה שעושים את העבודה יש חיכוכים. כך היה בכל המקומות. או שהיה בא קצין שלא היה בכלל בעל מקצוע, נכנס לנגריה והיה אומר : אני רוצה שאת הסירה הזאת תגמור תוך שעתיים. הוא לא היה בעל מקצוע ולא ידע שאי אפשר לעשות את העבודה תוך שעתיים. היו המון דברים כאלה. בסוף הסתכסכתי והתפטרתי. מי שהיה מאוד לא אהוב היה נפתלי רוזן. הוא החליף את אוליבצלה בשייטת והיו איתו הרבה עניינים. היה לו הרבה כוח שליטה על השייטת.

ש. וזה עבר גם אל בתי המלאכה ?

ת. כן. אתן לך דוגמא קלאסית איך שהתפטרתי. רציתי לעשות סרט חשמלי לעבודות עץ. לא אישרו לי. למה ? מתוך הסיבה שאם יהיה הכל מסודר ... אז לא אישרו בשייטת, לא אישר מפקד השייטת. יום אחד עליתי למפקד השייטת ואמרתי לו : המפקד, יש פה פקידה, שלח אותה החוצה ואז אגיד לך מה שאני רוצה. ואז אמרתי לו : תשמע, אתה בשבילי לא תחליט ואני רוצה העברה. אז הוא איים עלי : אם אתה תבקש העברה אז אוציא אותך מחיל הים. אמרתי לו : אתה אל תדאג לי, זה לא אתה תחליט. אני אלך הביתה ואשאל את אשתי. בסוף לא היתה לו ברירה. הוא העביר אותי למספנה. שם בכלל היה בזבז. לא היה מה לעשות איתי. אני עשיתי את האיננוטר של כל המחרטות וכל מיני עבודות צדדיות נתנו לי. לא ידעו מה לעשות איתי שם. לא היה המקום שלי שם. כל פעם שהוא היה בא הייתי מצדיע ואומר לו : אני עוד בחיל הים. עד שהתירו לי את החוזה.

מזל : אני מהצד, שמעתי מהחברה. אני לא הייתי בחיל הים. אני זוכרת שסיפרו שהיו מעמיסים משאיות שלמות הן אוכל והן ציוד ומוציאים אותם מהבסיס. אצלנו בפלמ"ח זה לא היה. וסרמן : אחר כך הגיע בני תלם, והוא בחור ישר ורציני. היה אחד מישה כץ. הם סידרו את השייטת כמו שצריך. בני תלם עשה את כל התיכונים ומאוד התקדם. אחר כך הוא נהיה למפקד חיל הים.

ש. מאפוא הגע בני תלם לשייטת 5 ?

ת. אני לא יודע. כשהוא היה כבר קצין בכיר מאוד בשייטת, לפרנסתו הוא עבד בלילה כנהג טקסי.

ש. אמרת בהתחלה שהיה עניין של מחלקת עץ ומחלקת מתכת. אתה היית במחלקת עץ. על איזה רקע היו החיכוכים בין שתי המחלקות ?

ת. בין המחלקות לא היו חיכוכים. החיכוכים היו על העמדות ועל מה שקרה שקמה המדינה והיו פרוטקציונרים וכל מיני אנשים שנכנסו לתוך מהערכת ולא היו בעלי מקצוע. נתנו להם כח. היתה להם דרגה והם יכלו להגיד לי מה לעשות, גם אם הוא לא מבין בזה. אני עבדתי גם אצל ... וגרינשפן שזו פירמה מאוד גדולה. במלחמת העולם השניה אני עבדתי שם ביציקה לאוניות. היה לי רקע טוב מאוד. אבל פה לא היה עניין של רקע, אלא מלחמה של דרגות ומי יגיד למי.

ש. זה לא היה שייך למקצועיות. מגרמניה הגעת ישר ליגור ?

ת. ישר ליגור.

ש. וחלק הגיעו אחר כך לפלוגת הים ?

- ת. כל אחד באופן חופשי. היו חלק שהם היו בצי הבריטי. הם היו במצרים ועבדו בתור בעל מקצוע וזה כמו רסי"רים שלנו. כשהם באו ארצה היה להם כבר נסיון מהאנגלים.
- ש. בתקופה של שייטת 5 היה איזה שהוא נוהל שהביאו כל פעם את הסירות. איך התנהלה העבודה, או רק כשהיו תיקונים ?
- ת. השייטת היתה הבסיס ליציאה היו קשורות במעגן 5 או 6 סירות טורפדו שקיבלנו מהצרפתים והיו שם כל הלנציים של משטרת נמל חיפה של הבריטים, זאת אומרת ככלי עזר. סירות עם מנועים. זה היה שייטת 5. שם זה היה הבסיס. שם אכלנו וישנו. שם היה קצין תורן. גם אם דייג נפל לים יצאו לחפש אותו. זה היה בסיס ימי לכל דבר עם על התיקונים שלהם, עם האפסנאות והכל.
- ש. היתה להם איזו עצמאות ?
- מזל : לכל כלי כזה רב סמל ראשון שהוא היה אחראי לכלי הזה והוא טיפח אותו. גם הוא עבד אבל אלה שעבדו תחתיו היו מאוד מסורים לכלי הזה שהיה באחריותם. עבדו בלב ובנפש לשמור על הנקיון. הם היו בדרך כלל מכונאים והיו מאוד מסורים כל אחד לכלי שהיה תחת אחריותו.
- וסרמן : הם היו בשלב של ... בצי הסוחר. זה בערך היתה הדרגה שלהם. היו שם כל מיני מנועים שחלקם היו מאוד מסוכנים. נסעו רק על בנוזן של מטוסים.
- בזמן העבודה שלי בצי הסוחר עבדתי על האוניה "חיפה", שנסעה על הקו חיפה-ניו יורק ובאחת הנסיעות שלנו הבאנו את 4 הפולשות הראשונות מאמריקה. אני זוכר שקשרו אותן על הסיפון ולמטה הוציאו את הפקקים שלא יתמלאו מים. בנמל חיפה היו עוד הרבה בעיות כי לא היה וינץ' שהיתה לו אפשרות להוריד אותן מהאוניה. אז הביאו וינץ' נייד בשם "שמשון" שהוא היה יכול להרים את הפולשות האלה ששקלו 35 טון והוא הוריד אותן.
- היו זמנים בנמל חיפה שבתוך אמצע הלילה סגרו קטעים של הנמל והביאו תותחים ותותחים נגד מטוסים מאיטליה כדי לקשור אותם על האוניות.
- ש. למה בלילה ? זה היה כשעוד הבריטים היו בנמל ?
- ת. כנראה שהיו עוד בריטים בנמל ולא רצו שידעו מאפוא זה בא. זה היה בסוד כל העסק.
- ש. בסוף תקופת במנדט ?
- ת. כן. הבריטים דרשו אז שאזור א' שכלל את שדרות או"ם והנמל והאזור הזה הוא טאבו בשביל כולם, כי הם רצו דרך שם לסגת ולעזוב את הארץ.
- אני זוכר סיפור שעשו לנו איזה עוול באחת הארצות הערביות והורידו כנראה נוסעים מאוניית התיירים "מריןקרפ", אז החליטו בארץ להתנקם ובחרו חבריה מחיל הים ורצו בנמל חיפה להשתלט על המרינקרפ. משום מה או שהפעולה לא הצליחה או שבטלו אותה. אבל אני זוכר שדברו ובחרו חבריה מחיל הים שצריכים לעלות על האוניה במסווה.
- ש. היה לך איזה שהוא תפקיד בזה ?
- ת. לא. אני רק שמעתי על זה.

סוף ראיון